

Zeitschrift:	Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber:	Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band:	- (1746)
Heft:	3
Artikel:	I. Heinrich Hottingeri, [...] exercitatio ritualis posterior de origine sacrificiorum patriarchalium tractata
Autor:	Hottinger, J. Heinrich
DOI:	https://doi.org/10.5169/seals-394581

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 18.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

I.

J. HENRICI HOTTINGERI,
S. Th. D. et Prof.
EXERCITATIO RITUALIS
POSTERIOR

De

Origine Sacrificiorum Patriarchalium
ἀναγνεναστικῶς tractata.

§. I.

Destrudendus nunc venit Error Veritati assertæ contrarius, sive Opinio illorum, qui negant divinum Sacrificiorum Ortum. Qui eum humanum fingunt & opinantur Patriarchas sola dictante Ratione, proprio motu, sacrificasse. Quem in finem Adversariorum Rationes in medium sunt proferendæ ac solide, quantum licet, tollendæ.

§. II. Ne tamen in Bello suscipiendo vel incertum Hostem mihi eligam, aut æquo prolixior sim, optimum judico Aciem non adversus integrum hostilem Exercitum, sed nonnisi adversus Ducem ejus instituere. Hoc enim debellato ceteri gregarii milites (prout Philistæi prostrato Goliatho Duce)

Tom. I.

Z

statim

statim aufugient. Hunc JOHANNEM SPENCE-RUM, Virum exquisitissimis Scriptis in Orbe Literato Celeberrimum, esse facile cognosces. Argumenta Viri doctissimi eo, quo ab ipso posita sunt, ordine dabo. In verbis parum, quando prolixus erat; in sensu nihil mutabo.

§. III. Argumentum primum petitur e Locis illis, quibus Deus, ut Hebraorum in Sacrificiis fiduciam minuat, aperte negat se quidquam eorum Majoribus de sacris offerendis in mandatis dedisse; nempe Jes. I. 12. & Jer. VII. 22. quibus diserte afferit se Victimis de Populi manu minime requisivisse, nec locutum fuisse Patribus suis, nec iis præcepisse de Holocaustis & Victimis in die, qua eduxit eos de Terra Ægypti. Unde infert Spencerus. At Deus dicere non posset, se nihil de sacrificio præcepisse, si a prima rerum origine hunc sacra faciendi Ritum hominibus instituisset, nam Leges Adamo posterisque datæ non minoris habendæ erant, quam quæ Hebræis postea Ægypto migrantibus ferebantur. Tanta est Thematis nostri dignitas, ut seorsim ad unumquemque citatum Locum, Verba, Nexus & Scopum perpendendo, respondeamus.

§. IV. Et primo quidem ad Jesajæ c. I. probe tenendum, quod Vati res sit non cum Populo Dei in genere, multo minus cum fidelibus Deo Cultum in fide præstantibus, sed cum flagitiosis Judæis, præ animalibus irrationalibus pejoribus C. I : 3. cum Gente summe scelestâ v. 4, 5. hinc gravibus irati Numinis Judiciis punita v. 6 - 10. uno verbo Moribus & Fatis tristibus sodomitica v. 10. Hæc tamen Gens volebat haberi Populus Dei. Offerebat hinc plura, pretiosa, opima Sacrificia, ferta, suffitum. Frequens in Templo comparebat. Sabbatha, Novilunia, Festa observabat, multa

multa quoque erat in precibus v. 11 - 16. Talem nunc graviter compellat: *Quid mihi multitudo זבחיכם sacrificiorum vestrorum?* &c. Verissime concluditur, quod Deus cultum talium impiorum, flagitosorum, hypocritarum non instituerit, quin abominetur, sacrificia eorum detestetur. Sed quæ consequentia ad Cultum divinum in se consideratum, multo minus eum, quem fideles testatum faciunt? An licet argumentari: Deus rejicit Circumcisionem carnalium Judæorum: Ergo rejicit quoque Circumcisionem in se; rejicit Abrahami, Isaaci &c. Minime. Quare Propheta studiose restringit Sacra ad Judæos, quos reprehenderat in verbis: *Sacrificiorum VESTRORUM - - - quando VOS venitis - - a manu VESTRA, - - Novilunia VESTRA, & Festa stata VESTRA*, ut omnes sciant, se correptionem non ad omnes extendere. Dein quid clarius quam quod Deus Sacrificia, Sabbatha, Novilunia, Festa per Mosen instituerit? Qui Sacerdotes, Aras, Instrumenta ordinavit; Certe etiam ordinavit Sacrificia. Unde qui divinam Sacrificiorum ante Mosen Originem negant, non tamen audent negare Mosaicorum: Et si qui negare audent, profecto omnem fidem Sacris habendam esse denegant. Si ea divina non sunt, quæ in plurimis Locis, in integris Capitibus vel ferme integris Libris a Deo instituta claris verbis traduntur, quæso quid tandem divinum habendum? Hinc quoque sequeretur, non solum gregarios fideles sub Oeconomia Mosaica, sed etiam Samuellem, Davidem, Salomonem, tot Prophetas offerentes ex solo Rationis dictamine Sacra fecisse. Sed & hoc notandum puto, antequam præsentem Locum mitto: Comma XI non rectius intelligi

poteſt quam ex formulis a Deo in ipſo hoc Capite adhibitis. Exprimam ſolum illas, quæ v. i. s. exſtant: *Et quum expanderitis volas veſtras, claudam oculos meos a vobis; etiamſi multiplicaveritis Orationem, haud quaquam exaudiam.* Quid an Preces non ſunt Originis divinæ? Quandoquidem Deus oculos ſuos coram precantibus claudere & Preces non exaudire minatur. Hic procul dubio Vir Cl. mecum agnoscet officium precandi eſſe diuinum; Preces fidelium eſſe Deo gratas. Nihilominus h. l. Deus preces fastidit. Quare? Minime hac ex Cauſſa, quod Preces a Deo non ſint præceptæ; ſed quod impiorum, hypocritarum preces iplſi ſint ingratæ. Unde immeditate additur: *Nam manus veſtræ plenæ ſunt ſanguinibus.* Ita particulam Cauſſalem, nam ſubintelligendam judicant prætantissimæ Versiones, veluti Vulgata, LXX, Chaldaica, Lutheri, Tigurina. Idem dictum ſit de Sacrificiis, immo reliquis omnibus ſceleratorum Actionibus ſacris, quæ Deo, ſi a fideli proveniunt, gratæ; At ingratæ, quando proveniunt ab Impiis, Hypocritis. Per placet ergo, quod ex Patribus apud Gatakerum in Crit. S. p. m. 864. Edit. Traject. ad Rhenum annotatum eſt. οὐ τῶν θυσιῶν καληγοία, ἀλλὰ τῶν προταγόνων πονηρία, ἔγκλημα; Non eſt Sacrificiorum iplſorum Criminatio, ſed Hostias adducentium improbitatis accusatio.

§. V. Inſtat Spencerus: *Deus diſerte ait Jes. I. 12. Se viſtimas de Populi manu minime requiſtiſſe.* E. Origo Sacrificiorum divina eſſe nequit. Resp. Præter jam dicta ſpecialius respondemus, Spencrum Verba Prophetæ non candide dare. Non enim lego: *Quis poſtulavit Sacrificia a manu veſtra?*

Astra? Sed quis postulavit a manu vestra, ut calcari-
tis Atria mea; nam qui Animo impuro in Templo
comparet, hic censetur Atria calcare, irreveren-
ter habere, ut figulus lutum, vid. Jes. XLI. 25.
Quod confirmatur verbis Vitrinæ ad h. l. *Quod*
autem subjungitur; ut Atria mea calcetis, sive ut ver-
ba rectissime vertuntur; Nimis Atria mea calcare;
frustra non est additum; sed est in iis singularis Em-
phasis & elegantia. Vestrum, ait Dominus, com-
parere coram me, nihil est aliud, quam Atria mea
calcare. *Animo enim a me disjuncti corpora tantum*
vestra in Templum meum fertis. Atria autem mea
calcantes eadem conteritis. Ergo Jesajas scripsit:
Deum non postulasse ut Atria calcarent. Non vero
ut non offerrent sacrificia ullo modo. Speciose
fallit Spencerus Textum non insipientes, quando
audet dicere: *Non dicit Deus, se non probasse Judæo-*
rum Sacrificia, sed ne exegisse quidem.

§. VI. Venio ad Locum Jer. VII. 22. *Non*
locutus sum cum Patribus vestris, neque præcepi eis eo
tempore, quo educerem eos de Terra Ægypti, de Ho-
locaustis & Sacrificiis. Ergo, concludit Spencerus,
Sacrificia non sunt Originis divinæ: Deus enim
Judæis nullum dedit Mandatum de Sacrificiis of-
ferendis. Resp. Ex antea dictis responsio facilis
est. Deus nullum Mandatum Patribus de Sacrifi-
ciis offerendis ab Impiis, Hypocritis dedit eo fine, ut
scelestam ducerent vitam ac externo Sacrificiorum
Cultu semper veniam consequerentur de novo
Impietati operam navaturi. Ex nexu liquet Jere-
miae rem esse non cum piis, fidelibus; sed cum
malis v. 13. Idololatris, furibus, adulteris, oppres-
soribus viduarum, orphanorum v. 6, 9. specia-
tim qui opinati erant sufficere cultum externum

in Templo, Sacrificiorum oblationem, victimas expiare scelera, Deum propitium reddere, hinc novam existere impie vivendi libertatem. Unde ¶. 4. Vates dehortatur: *Nolite confidere vobis super verbis mendacibus, dicendo: Templum Jehovæ, Templum Jehovæ, Templum Jehovæ.* Ergo considerant Templo Jehovæ externe tantum comparentes, quod belle illustrat Jonathan: *לא תחרחzon לבנו עלי פהgeom נבי שקרא דברין קדם היכלא ר' אthon פלחין קדם היכלא ר' אthon דבוחן קדם היכלא ר' אthon סגרין תליה זבנין בשתא אthon מתחזון קרמויה:* *Nolite confidere in verbis Prophetarum mendacii, qui dicunt: Coram Templo Domini vos colitis: Coram Templo Domini vos sacrificatis; Coram Templo Domini vos adoratis; Ter in Anno vos comparetis coram eo.* Maxime huc facit ¶. 10. Postea (quando scelera ¶. 9. patrafas) venietis & stabitis coram facie mea in domo hac, super quam nominatur Nomen meum & dicetis *ונצלו erepti sumus* (nullum amplius periculum nobis imminet. Cultus in Templo omne abstulit malum) eo quod patravimus omnes abominationes illas, vel, ut S. Schmidius vertit, *ut faciatis (porro) omnes abominationes.* Igitur minatur Templi destructionem, ne pergant stulte & impie opinari externum Cultum in Templo Deo adeo placere esseque fundamentum foederis, quod vero falsissimum. Unde ait: *Non locutus sum cum Patribus vestris de Holocaustis & Sacrificiis scil. modo & scopo dicto.* Quare ergo creditis falsæ opinioni? Vultisne nosse fundamentum foederis vobiscum initi; dicam illud: *Sed hoc Verbum præcepi eis, dicendo: Audite vocem meam & ero vester Deus, vos autem eritis Populus meus & ambulate in omni via, quam præcepi vobis ut bene sit vobis.* Sicuti immediate subjicit ¶. 23. His verbis Deus clare reducit aberrantes ad Exod.

XIX. 5. monetque fœdus victimas non postulasse. Unde etiam in toto Decalogo, fœderis fundamento, nulla sit Sacrificiorum mentio. Bene Raschius ad h. l. תְּחִלַּת תְּנָאֵי הִתָּה אֶלָּא אִם שְׁמַע : תְּשִׁמְעֹו בְּקוֹלִי וְשִׁמְרָתָם אֲתָּה בְּרִיתִי וְהִיּוּתָם לִי סְגֻלָּה : Primaria conditio (in fœdere non erat, ut Israel Sacra ficeret) sed quod exstat Exod. XIX. 5. si diligenter audiveritis vocem meam & fœdus meum custodiveritis, eritis mihi peculium. Consimiliter Kimchius appellat עַקְרָב הַמְצֻזָּה fundamentum præcepti. Infirma itaque conclusio. Lex de Sacrificiis non est fundamentum fœderis divini cum Israel. Non est primarium postulatum & quod per se poscitur. Ergo Deus prorsus nullum dedit Mandatum de Holocaustis nullo tempore, etiam sub conditione resipiscientiae, fidei a piis offerendis. Subjungo præclarum dictum Senecæ de Beneficiis L. I. C. 5. Nec in victimis, licet opimæ sint auroque præfulgeant, Deorum est Honos; sed pia ac recta Voluntate venerantium. Itaque boni etiam fame ac fictili religiosi sunt, mali rursus non effugiunt impietatem, quamvis Aram sanguine multo cruentarint, & optime pessimus Julianus de Cynism. 2. p. 399. Υερημένα τῆς ὕστερας ἐπικατόμβη, ἀλλ' ἡ τῆς Ολυμπιάδος χιλιόμβη ἀνάλωμα μόνον ἐσὶν, ἀλλο δὲ χθὲν, (Sacra a) Sanctitate remota, non solum Hecatomben, sed Chiliomben etiam Olympiadis nihil præter inanes sumtus esse.

§. VII. Porro objicit Spencerus: Quia Cain & Abel oblationes diversis eorum facultatibus & studiis maxime convenientes obtulerunt, probabili conjecturæ locum facit, eos in Gratitudinis testimonium Deo labores eorum diversos secundanti obtulisse; & Rationem iis non minus sacrificandi munus, quam Sacrificii materiam præscripsisse. Resp. Bene! Conjectura tan-

tum est, quam profert Spencerus, non vero Argumentum probans. Ne quidem probabilis est. Si enim probabilis esset, Ratio causam reperiret, ob quam munus sacrificandi Deo acceptum esset. Quæ illa? An Deus, Spiritus, carne animalium delectatur? An homo sacrificans Deo melior, sapiens, sanctus obversatur? Certe non. (Vide plenius dicta Exercit. prima §. XXV.) Alias Cainus æque placuisse Deo ac Abel. Æque enim ac hic Ratione præscribente sacrificavit obtulisse Materiam facultatibus suis convenientem Gratitudinem testatus. Alia igitur ratio acquiescentiae, estque, ut expresse legimus Hebr. XI. 4. *missis fides* Abeli innitens Revelationi divinæ. Vide Exercit. cit. §. XV, XVI. Ceterum ultro conceditur Rationem utriusque fratri Materiam sive Oblationem studiis convenientem præscriptissime. Materia Sacrificiorum tum temporis erat libera, quemadmodum etiam tempus, locus, ritus, aliqua, quædemum sub Mose Legibus divinis præscripta erant. Non vero firmiter concluditur: Materia Sacrificiorum a Ratione præscribebatur. Ergo etiam Munus sacrificandi: Cultus Sacrificiorum sub ipsa Lege Mosaica pluribus statutis circumscriptus erat; materia tamen sæpen numero libera offerentibus relinquebatur. Israelita pro lubitu offerebat Agnum Paschalem vel ex pecore ovino aut hircino. Vid. Exod. XII. 5.

§. VIII. Objicit præterea: *Deus sub Novo Testamento nihil in cultu suo positivi, præter duo Sacramenta, præscripsit; sed cultus extermi formulas in Ecclesiæ Potestatem tradidit pro variis temporum & locorum circumstantiis determinandas.* Et sub V. Testamento *Ritus externi certis Legum finibus & cancellis de-*

demum coercebantur, quando Seculi Superstitione & Populi in Gentium Statuta propensi ruditatis postulabant. Ergo etiam Deus Patriarcharum Seculis Cultus externi Ritus juxta connatas honesti & decori Normas determinandas reliquit. Resp. Dicta Spencerum non juvant; potius gravant. Si sub N. Testamento, in quo Umbræ Corpore præsente disparuerunt, duo Sacramenta ex solo Dei statuentis Arbitrio præscripta sunt, non mirum, si Deus Ecclesiæ ante Legislationem, quæ quovis modo de Passionibus Seminis Mulieris erudienda erat, Ceremonias præadumbrantes, promittentes, injunxit. Convenit cum omni statu hominum in Via. Jam in statu Integritatis obtinebant Typi, Sacramenta a Deo instituta, veluti *Arbor Vitæ*, *Paradisus*, *Sabbatum* &c. Obtinent in statu peccati tum sub Oeconomia Mosaica, tum sub Oeconomia N. Testamenti. Recte etiam creduntur sub Oeconomia Patriarchali. Quando vero Spencerus ait, Cultus externi formulas in Ecclesiæ Potestatem traditas esse pro variis temporum & locorum circumstantiis determinandas, hoc sensu possumus concedere & actu concedimus statuendo, quod Sacrificia a Deo quidem sint præcepta, sed in Ecclesiæ Potestate erat tempus, locus, materia Sacrificii. Num vero Ritus externi sub V. Testamento Ortum debeant Seculi Superstitioni & Populi in Gentium Statuta propensi ruditati, ut Spencerus putat, heic ex professo non examinamus. Cum Laude examinavit Cel. Witsius in *Ægyptiacis*. Hoc tantum notamus. Sacrificia, de quibus nos agimus, non posse adscribi Seculi superstitioni & Populi in Gentium Statuta propensi ruditati. Pii enim & fideles, ut Abel, Noachus,

Abrahamus, sacrificarunt ante Impios & infideles, saltem quantum ex certis Monumentis hæc probari posunt. Ergo illi non sunt horum simiæ, quin contrarium statuendum est. Dein annon credibilius est Ecclesiam sub Mose potius secutam fuisse Antecessores in Sacrificiis, Patriarchas, Maiores variis nominibus colendos, quam Ægyptios aliasque Gentes in Capitibus Religionis corruptas.

§. IX. Objicit insuper : *Sub simpliciora mundi tempora, nulla alia gaudebant homines Cultus moralis norma præter dictamen rectæ Rationis; Nil itaque vetat credere, quod ea solummodo Cynosura in cultu ceremoniali adorando dirigerentur.* Resp. Alia longe ratio Cultus moralis ac ceremonialis ac speciatim Sacrificiorum. Illum facilius dictat rectus Rationis Usus. Quando enim officia moralia in Natura Dei & hominum fundata sunt, constat Lumine Rationis sciri posse. Unde Gentiles expertes Revelationis extraordinariæ noverant & Deum esse & colendum esse; Proximo quoque suum esse relinquendum vel reddendum. Moralia hinc non contemnenda exstant in variis Ethnicorum Scriptis. Quanquam non absolute verum sit, Patriarchas nulla alia gavisos fuisse Cultus moralis norma præter dictamen rectæ Rationis. Caruerant Verbo divino scripto; Non caruerant orali. Ipse Deus cum Protoplatis locutus erat docuitque eos Voluntatem suam Gen. III. Sine dubio divina sibi revelata Posteris pie & incorrupte tradiderunt. Pii, qui cum Deo seduli ambulabant, ex Deo agenda & omittenda accepisse censendi sunt. Specialius docet Historia Noachi, Præconis Justitiæ, resipiscentiam a Sceleribus & meliores

res fruges ab Incolis primi Mundi nomine divino postulantis. Idem Diluvio finito accepit expressam a Deo Legem de Homicidio fugiendo. Laudatur Abrahamus, quod domui suæ inculcat *Viam Jehovæ* observandam Gen. XVIII. 19. Ergo ipse primus a Deo edoctus erat, quæ Via ejus sit. Communis in Gente Judaica dominatur Traditio, quod Deus jam Adamo sex dederit Præcepta, septem Noacho. Παρεδότις hæc potius in defectu peccat, quam in excessu. Numerum Præceptorum divinorum non auget, sed minuit, quod sine magno labore demonstrari posset. Ex dictis clare fluit, quod sub simpliciora Mundi tempora præter dictamen Rationis etiam Voluntas Dei circa præstationem Officiorum moralium revelata fuerit. Quando vero tum Deus revelavit moralia, multo magis habetur revelasse Ceremonalia, specialiter Sacrificia, quorum cultus natura in Cor hominis non ascendit, ut superiori Exercitatione saepius ac clare probatum est. His etiam simplicioribus Temporibus certa Voluntas Dei manifestata est de Iride pro Sacramento Gratiæ habenda, de Circumcisione Carnis ab Abrahamo & ejus Posterioritate observanda. Falsum ergo, quod tum temporis dictamen Rationis sola fuerit Cynosura in Cultu Ceremoniali adornando.

§. X. Objicit Spencerus denique: *Ne susurrum quidem Legis alicujus de Deo Sacrificiis honorando primis hominum Patribus datæ per totam Scripturam percipere licet. Omni vero probabilitate caret, Scriptores sacros ejusmodi Legem, si quæ fuerit, tanquam rem parvi momenti tacite præterire voluisse.* Male audit Spencerus, qui ne susurrum quidem Legis ejusmodi de Deo Sacrificiis honorando datæ percepit,

cepit, quando alii distinctum satis Numinis Mandatum hoc de officio audiverunt & se audivisse probant. Non repeto plura & varia Argumenta, quæ prima Exercitatione extant. Si per primos hominum Patres Protoplastos intelligeret Antagonista noster, facilis concederem nullum existare tale disertum Mandatum in Monumentis Mosai- cis. At quæstio non restringitur ad Protoplastos vel his proximos, sed ad Patriarchas, qui ante Mo- sen vixerunt. Mandatum de Sacrificiis offerendis Abrahamo (vixit autem hic ante Mosen) latum clarissimis Verbis legimus. Ex aliis sacrificantium Exemplis solidis consequentiis hoc ipsum concludimus. Aequipollent solidæ consequentiæ ac Leges distinctis verbis datae. Moses non intendit Leges Patriarchis datas distincto ordine enarrare. Legislator Israelis erat. Hujus itaque Leges distincte & ordinate proposuerat. Sapientibus sufficit Vita Patriarcharum consignata, ex qua de Religione ac Sacrificiis eorum tum ex collatione Scripturarum, tum ex attentiori pensatione eorum quæ memorantur, certum satis judicium ferri potest. Accedit quod nulla ævo Mosis necesitas extiterit divinam Sacrificiorum Originem probandi. Quotquot tum vixerant, hanc originem crediderant. Cultum externum, Sacrificiorum specia- tū, tantum habuerant suo ævo continuatum (lo- quor de substantia) & specialibus tantum Legibus deductum. Prorsus ut se habuit cum Circumci- sione a Patribus ad Posteros propagata. Scio alios ulterius progredi atque afferere ipsius Adami Sacrificia certo constare ex tunicis pelliceis, quas Deum Protoplasis fecisse Moses memorat Gen. III.

21. At nolo hoc Argumento contra Spencerum ut;

uti; Cum enim, quæ attendentibus clara, profus negat & sonoras voces susurri nomine indiginas habet, quale ferret Judicium hoc de Argumento, mea quoque sententia incertiori. Nec utor constanti in Ecclesia Judaica παραδόσει, ut eam reliquit Maimonides in *Jad. Chas. Tr. de domo selecta Cap. II. §. 2.*

כוסורת ביר הנל שהמקום שננדה בו דוד ושלמה המזבח כבונן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקר עליו יצחק והוא המקום שבנה בו נח בשיזא מן התבה והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל ובוי הקריב את הראשון **בשנברא ומשם נברא אמרו חכמים אדם ממוקם** כפורתו נברא: *Pervulgata Traditio est, locum, in quo David & Salomo in area Araunæ altare exstruxerunt, eundem esse, in quo Abrahamus Isaacum ligatus suum ædificavit: imo eundem, ubi Noa arca egressus suum quoque exstruxit: Ubi Cain & Abel sacrificarunt: ibidem etiam Adam, postquam creatus erat, obtulit & ibi creatum fuisse, sequens sapientum dictum vult. Adamo idem locus expiationis, qui creationis.*

§. XI. Objicit ultimo: *Hæc sententia Veterum pene omnium Testimonio se tueri potest, uti auctoris Constitutionum Apostolicarum, Auctoris Responsionum ad Orthodoxos, Chrysostomi, etiam Patrum modernorum & Rabbinorum, quos in hujus Sententiae subsidium adduxit Doctissimus Outramus.* Resp. Ita est, ut Spencerus refert; Plurimi ex Veteribus ita opinati sunt. Sed horum Auctoritas, nisi rationibus munita, nihil probat, quod nos non semel ipse hic Auctor docet. Nemo itaque nobis vitio vertet, si Libertate, qua ipse utitur, nos quoque utimur, & horum Auctoritatem solam sufficere negamus. Tanto minus, quod Auctoritas Auctoritati possit opponi. Unde ex Veteribus quoque, qui Ortum Sacrificiorum divinum agnoscunt, ex-

stitere,

stitere, notantibus Heideggero in *Hist. Patriar.* T. I. Exerc. V. §. 15. Leydekero *Vis Veritatis* L. IV. Controv. I. Saldeno in *Ot. Theolog.* Exercit. VI. §. III. Quod Rabbinos attinet, duos saltem & quidem recentes in hanç quæstionem citat Outramus, Ralbag scil. & Abarbanelem. Miror hac in materia Magistrorum Verba Spencero tanti videri, ut illis argumenti locum adscribat, quæ sæpenumero alibi, quando veriora tradunt, sed ejus caussam non juvantia, frigida Judæorum Commenta appellat. Ita, quando Spencero accedunt, sunt boni Interpretes; sin aliter, mali nugatores.

Tu, B. L. quæ pro & contra in medium prolata sunt, probe perpende καὶ τὸ ἀληθινὸν elige. Spiritus Veritatis repleat Mentes nostras Veri Amore & ducat nos in omnem Veritatem.

Amen!

JO.